

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι διαπραγματεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Mercosur και τη Χιλή: οικονομικές και κοινωνικές πτυχές»

(2001/C 260/13)

Την 1η Μαρτίου 2001, και σύμφωνα με το εδάφιο 3, του άρθρου 23, του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα Εξωτερικών Σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ενέκρινε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιουνίου 2001 (εισηγητής: ο κ. Zufiaur).

Κατά την 383η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12ης Ιουλίου 2001 (συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου 2001), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ενέκρινε με 69 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 9 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) συμμετείχε ενεργώς στην ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της Λατινικής Αμερικής, εκφραζόμενη για τις κυριότερες πτυχές των διαπεριφερειακών σχέσεων και εκφράζοντας θετική γνώμη για τις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί υπέρ της επέκτασης και εντατικοποίησης των σχέσεων με τις χώρες και τις υποπεριοχές της Λατινικής Αμερικής. Ειδικότερα, η ΟΚΕ συνέβαλε αποφασιστικά στην προσέγγιση μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών των δύο αυτών περιοχών μέσω της συνεργασίας με τις οργανώσεις των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων της Λατινικής Αμερικής. Μεταξύ των πιο πρόσφατων πρωτοβουλιών της ΟΚΕ στα πλαίσια αυτά ξεχωρίζουν η γνωμοδότηση για τις «σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής: ο διαπεριφερειακός κοινωνικο-οικονομικός διάλογος»⁽¹⁾ που υιοθετήθηκε με την ευκαιρία της πρώτης διάσκεψης κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, που πραγματοποιήθηκε στις 28 και 29 Ιουνίου 1999 στο Ρίο de Janeiro, και η οργάνωση της πρώτης συνάντησης εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών Ευρώπης/Λατινική-Καραϊβική, που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο στις 23 και 25 Ιουνίου 1999.

1.2. Η ΟΚΕ παρακολούθησε με ιδιαίτερη προσοχή την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της Κοινής Αγοράς Νότου (MERCOSUR) και της Χιλής, αντιστοίχως. Εκφράσεις αυτού του ενδιαφέροντος υπήρξαν η έγκριση, στις 15 Οκτωβρίου 1995, της γνωμοδότησης για την «Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με θέμα «Για την εντατικοποίηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της MERCOSUR»⁽²⁾, και της γνωμοδότησης με θέμα «Η κοινωνικο-οικονομική κατάσταση στη Χιλή και οι σχέσεις της με την MERCOSUR και την ΕΕ», που υιοθετήθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 1998⁽³⁾. Επιπλέον, η ΟΚΕ διατηρεί πολλά χρόνια τώρα θεσμικές επαφές με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των οικονομικών και κοινωνικών κύκλων της MERCOSUR και της Χιλής, εμπλουτίζοντας τη σχέση συνεργασίας που αποκαταστάθηκε με το οικονομικό και κοινωνικό συμβουλευτικό φόρουμ (FCES) της MERCOSUR, με το οποίο υπέγραψε «Υπόμνημα Κατανόησης για την Θεσμική Συνεργασία» το Δεκέμβριο του 1997. Με την ευκαιρία της συνεδρίασης των υπουργών Εξωτερικών Σχέσεων της

MERCOSUR, της Χιλής και της Βολιβίας, που πραγματοποιήθηκε στη Vilamoura στις 23 Φεβρουαρίου 2000, η ΟΚΕ και το FCES προώθησαν από κοινού την σύσταση μιας Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής (ΜΣΕ) στα πλαίσια της συμφωνίας σύνδεσης που διαπραγματεύεται την περίοδο αυτή η ΕΕ με την MERCOSUR. Η πρόταση έγινε δεκτή από τα διαπραγματευόμενα μέλη.

1.3. Η υπογραφή των συμφωνιών-πλαίσιο συνεργασίας «τέταρτης γενεάς» με την MERCOSUR (Διαπεριφερειακή Συμφωνία-Πλαίσιο Συνεργασίας, της 15ης Δεκεμβρίου 1995) και με τη Χιλή (Συμφωνία-Πλαίσιο Συνεργασίας με τη Χιλή, της 21ης Ιουνίου 1996) αποτέλεσε καμπή στις σχέσεις της ΕΕ με τις τέσσερις χώρες μέλη της MERCOSUR (Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη) και με τη Χιλή, και αντιπροσωπεύει ένα ποιοτικό άλμα στις ευρολατινοαμερικανικές σχέσεις. Ο τελικός στόχος των συμφωνιών αυτών είναι η αποκατάσταση μιας διαπεριφερειακής σύνδεσης, που θα βασίζεται στην θεσμοθέτηση ενός μόνιμου πολιτικού διαλόγου, την διεύρυνση και την ποικιλία της συνεργασίας και — ως καινοτόμο στοιχείο — την αμοιβαία και βαθμιαία απελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών.

1.4. Οι διαπραγματεύσεις με τη MERCOSUR και την Χιλή, που άρχισαν με την ευκαιρία της διάσκεψης κορυφής του Ρίο de Janeiro, σχετικά με τις νέες συμφωνίες σύνδεσης άρχισαν το Νοέμβριο του 1999. Στους προσεχείς μήνες, οι διαπραγματεύσεις θα υπεισέλθουν σε αποφασιστική φάση, με την έναρξη των συζητήσεων για την εξάλειψη των τελωνειακών δασμών που προβλέπεται για τον Ιούλιο του 2001. Επίσης, εκφράζεται η προσδοκία ότι θα υπάρξουν σημαντικές εξελίξεις στις διαπραγματεύσεις πριν από την πραγματοποίηση της δεύτερης διάσκεψης κορυφής μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής-Καραϊβικής που θα πραγματοποιηθεί στη Μαδρίτη στις 17 και 18 Μαΐου 2002 υπό την ισπανική προεδρία της ΕΕ.

1.5. Μπροστά σε αυτό το νέο στάδιο στις σχέσεις της ΕΕ με την MERCOSUR και τη Χιλή, η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας έχει ως στόχο να αναλύσει το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, να προσδιορίσει τα κίνητρα των δύο πλευρών προκειμένου να επιδιώξει την ενίσχυση των δεσμών τους, να εξετάσει ορισμένα από

⁽¹⁾ ΕΕ C 169 της 16.6.1999.

⁽²⁾ ΕΕ C 18 της 22.1.1996.

⁽³⁾ ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

τα κυριότερα περιεχόμενα των διαπραγματεύσεων καθώς και τα ζητήματα που είναι κεντρικά για την προώθηση μιας συμφωνίας σύνδεσης, όπως επίσης να περιγράφει τις θέσεις των διαπραγματευόμενων πλευρών στα πιο ουσιαστικά ζητήματα. Επίσης η γνωμοδότηση εμβαθύνει ιδιαίτερα στις κοινωνικές πτυχές των ενδεχόμενων μελλοντικών συμφωνιών σύνδεσης με την MERCOSUR και τη Χιλή.

1.6. Έτσι η γνωμοδότηση προτιμάει να συμβάλει, αφενός, στο να γνωρίσουν καλύτερα τις υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεις με την MERCOSUR και τη Χιλή οι οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις και το σύνολο της ευρωπαϊκής οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Και αφετέρου, η γνωμοδότηση μπορεί να διευκολύνει το διάλογο μεταξύ των ευρωπαϊκών κοινωνικών παραγόντων και της MERCOSUR και της Χιλής, για ορισμένα θέματα που αποτελούν αντικείμενο των διαπραγματεύσεων και έχουν ιδιαίτερη κοινωνικο-οικονομική σημασία. Τέλος, η γνωμοδότηση θα ενισχύσει τον προσδιορισμό του περιεχομένου της κοινωνικής διάστασης των μελλοντικών συμφωνιών, όπως επίσης θα διευκολύνει τη σύσταση μιας ΜΣΕ στα πλαίσια των μελλοντικών συμφωνιών της ΕΕ με τη MERCOSUR και τη Χιλή.

2. Ιστορικό και σημερινή κατάσταση των σχέσεων ΕΕ-MERCOSUR και ΕΕ-Χιλή

Η Συμφωνία-Πλαίσιο της Διαπεριφερειακής Συνεργασίας με την MERCOSUR και η Συμφωνία-Πλαίσιο Συνεργασίας με τη Χιλή άρχισαν να ισχύουν την 1η Ιουλίου 1999 και στις 24 Απριλίου 1999, αντιστοίχως. Και οι δύο έχουν στόχο την εντατικοποίηση των σχέσεων στο εμπορικό, οικονομικό πεδίο και στο πεδίο της συνεργασίας όπως επίσης και σε άλλα πεδία αμοιβαίου ενδιαφέροντος, προετοιμάζοντας τις συνθήκες για τη δημιουργία μιας ένωσης (στην περίπτωση της MERCOSUR, μιας διαπεριφερειακής ένωσης-στην περίπτωση της Χιλής μιας ένωσης πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα). Οι δύο συμφωνίες, που είναι αρκετά όμοιες, περιέχουν τρία κύρια πεδία:

- Πολιτικό πεδίο: τα συμβαλλόμενα μέρη θεσμοθετούν έναν τακτικό πολιτικό διάλογο, με στόχο την επίτευξη μιας πιο στενής συνεννόησης για διαπεριφερειακά και πολυμελή ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, καταβάλλοντας προσπάθεια να συντονίζουν τις θέσεις τους στα διεθνή όργανα. Ο πολιτικός διάλογος πραγματοποιείται μέσω επαφών και διαβουλεύσεων σε διάφορα επίπεδα.
- Οικονομικό πεδίο: τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να ενισχύσουν την αύξηση και την διαφοροποίηση των εμπορικών συναλλαγών και να προετοιμάσουν την προοδευτική και αμοιβαία φιλελευθεροποίησή τους, λαμβάνοντας υπόψη την ευαισθησία ορισμένων προϊόντων και σε συμφωνία με τους κανόνες της Παγκόσμιας Οργάνωσης Εμπορίου (ΠΟΕ). Επίσης τα μέρη συμφωνούν να διατηρούν έναν περιοδικό διάλογο για οικονομικά και εμπορικά θέματα, και επιπλέον να συνεργάζονται σε τομείς όπως είναι οι αγροεπιτιστικοί και βιομηχανικοί κανόνες, η πολιτική της ποιότητας, η αναγνώριση της συμμόρφωσης, τα τελωνειακά ζητήματα,

η κατάρτιση στατιστικών και τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, μεταξύ των άλλων. Με την Χιλή θεσπίστηκε επιπλέον συνεργασία στα θέματα των κρατικών προμηθειών.

- Πεδίο συνεργασίας: η συνεργασία της ΕΕ με τη MERCOSUR και τη Χιλή προσανατολίζεται κυρίως προς την οικονομική συνεργασία επιδιώκοντας στόχους όπως είναι η ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της τεχνολογικής και επιστημονικής ανάπτυξης, η βελτίωση των συνθηκών δημιουργίας και ποιότητας απασχόλησης και γενικότερα η ποικιλία και η επέκταση των οικονομικών και κοινωνικών δεσμών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Στα πλαίσια των γενικών αυτών στόχων, η δράσεις συνεργασίας θα λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική ανάπτυξη, ειδικότερα την προώθηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2.1. Πολιτικός διάλογος

2.1.1. Από το 1996, η ΕΕ, η MERCOSUR και η Χιλή διατηρούν ένα θεσμοθετημένο πολιτικό διάλογο που οδήγησε στην πραγματοποίηση έως σήμερα πέντε συνεδριάσεων των Υπουργών εξωτερικών της ΕΕ της MERCOSUR και της Χιλής, και σε Συνάντηση Κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στο Rio de Janeiro. Από το 1998 ο πολιτικός διάλογος αναπτύσσεται επίσης μέσω συνεδριάσεων υψηλόβαθμων υπαλλήλων. Μετά την είσοδο της Χιλής (και της Βολιβίας) στον Μηχανισμό Διαβουλεύσεων και Πολιτικής Συνεργασίας (MCCP) της MERCOSUR, από την 1η Ιουλίου 1997, οι υπουργικές συνεδριάσεις μεταξύ της ΕΕ και της Χιλής αναπτύσσονται από κοινού με τις συνεδριάσεις της MERCOSUR.

2.1.2. Στην υπουργική συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στην Vilamoura της Πορτογαλίας στις 24 Φεβρουαρίου 2000, η MERCOSUR, η Χιλή και η Βολιβία παρουσίασαν την επονομαζόμενη «Δήλωση και Πρόγραμμα Δράσεων για την Πολιτική Συνεργασία», που περιέχει προτάσεις για τη συνεργασία σε τομείς όπως η προώθηση και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου, όπως επίσης η πρόληψη των κρίσεων και τα μέτρα ενίσχυσης της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας. Η πρόταση αναλύεται προς το παρόν από υψηλόβαθμους υπαλλήλους των δύο περιοχών. Επίσης στην υπουργική συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στο Santiago της Χιλής στις 28 Μαρτίου 2001, οι υπουργοί των 21 χωρών τόνισαν την αναγκαιότητα ενίσχυσης και ενδυνάμωσης του διαλόγου με στόχο την διασφάλιση μιας πιο στενής συνεννόησης για τα διμερή και πολυμερή ζητήματα, και ειδικότερα μέσω της σύγκλισης των απόψεων σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στα διεθνή όργανα. Από την πλευρά της η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) σχετικά με την συνέχεια της συνάντησης κορυφής μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής θεσπίζει ως μια από τις προτεραιότητες για τη σχέση με την MERCOSUR και την Χιλή την καθιέρωση μηχανισμών ενισχυμένης συνεργασίας στα διεθνή όργανα για στρατηγικά ζητήματα και άλλα θέματα κοινού ενδιαφέροντος⁽¹⁾.

(1) COM(2000) 670 τελικό, της 31.10.2000.

2.1.3. Στο κοινοβουλευτικό πεδίο επίσης πραγματοποιήθηκε η θεσμοθέτηση της πολιτικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της MERCOSUR και της Χιλής, αντιστοίχως, μέσω των αντιστοίχων δηλώσεων που επισημοποιούν τη συνεργασία μεταξύ του ΕΚ και της Κοινής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής (ΚΚΕ) του MERCOSUR, από τη μια πλευρά και του Κογκρέσου της Χιλής, από την άλλη.

2.2. Οικονομικές σχέσεις: εμπόριο και επενδύσεις

2.2.1. Στο σύνολό τους, η MERCOSUR και η Χιλή αποτελούν τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της ΕΕ στη Λατινική Αμερική. Το 1999 αντιπροσώπευαν το 59 % της αξίας των εμπορικών συναλλαγών της Λατινικής Αμερικής με την ΕΕ (το 64 % των εξαγωγών της περιοχής στην ΕΕ και το 55 % των λατινοαμερικανικών εισαγωγών από την Ευρώπη) ενώ το 3,2 % του εξωκοινοτικού εμπορίου της ΕΕ αναπτύχθηκε με τις χώρες αυτές⁽¹⁾. Σε αντίθεση με την υπόλοιπη περιφέρεια, οι πέντε αυτές χώρες του Νότιου Κώνου κατά παράδοση έχουν μεγαλύτερες εμπορικές σχέσεις με την Ευρώπη παρά με τις Ηνωμένες Πολιτείες και το 1999 η ΕΕ υπήρξε ο πρώτος εμπορικός εταίρος εκτός Λατινικής Αμερικής για όλες αυτές τις χώρες. Επίσης ο κύριος πυρήνας των άμεσων εξωτερικών επενδύσεων (ΑΕΕ) των χωρών της ΕΕ προς τη Λατινική Αμερική κατευθύνεται στην MERCOSUR και τη Χιλή, και η ΕΕ έχει μετατραπεί στην πρώτη πηγή εξωτερικών επενδύσεων στην Αργεντινή και τη Βραζιλία. Ωστόσο, παρά την ευνοϊκή εξέλιξη των οικονομικών σχέσεων στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, ειδικά οι εμπορικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από ανισορροπίες που παρεμποδίζουν την υλοποίηση του δυναμικού που αντιπροσωπεύουν οι οικονομικές σχέσεις της ΕΕ με τη MERCOSUR και τη Χιλή, αντιστοίχως.

2.2.2. Η MERCOSUR, συνολικά, είναι ένας από τους κυριότερους εξωκοινοτικούς εταίρους της ΕΕ, και συγκροτεί την πρώτη αγορά της ΕΕ στην Λατινική Αμερική καθώς και τον κυριότερο προμηθευτή της ΕΕ στην περιοχή αυτή. Οι διασυναλλαγές ΕΕ-MERCOSUR αυξήθηκαν σημαντικά στη διάρκεια της δεκαετίας '90, με συνολική αύξηση περίπου 100 % μεταξύ 1990 και 1999. Το 1999 η MERCOSUR αντιπροσώπευε το 50,7 % ολόκληρου του εμπορίου της Λατινικής Αμερικής με την ΕΕ, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν μόνο 44 % το 1990. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των εισαγωγών της MERCOSUR από την ΕΕ που αυξήθηκαν κατά 246 %, ενώ οι πωλήσεις της MERCOSUR στην Ευρώπη αυξήθηκαν μόνο κατά 30,3 %. Από το 1995, οι εξαγωγές της ΕΕ έχουν παραμείνει στην ουσία στάσιμες με αύξηση μόνο 5 % μεταξύ του 1998 και του 1999, μειώθηκαν περίπου κατά 10 %. Συνεπώς από το 1995 το εμπορικό ισοζύγιο της MERCOSUR με την ΕΕ είναι ελλειμματικό.

2.2.3. Η ασθενής εξέλιξη των εξαγωγών στην Ευρώπη, σε συνδυασμό με την σημαντική επέκταση του εμπορίου εντός της MERCOSUR, συνεπάγεται ότι η σχετική σημασία της ΕΕ ως αγοράς για τις οικονομίες της MERCOSUR έχει μειωθεί. Ταυτόχρονα οι

εξαγωγές στις ΗΠΑ και τον Καναδά έχουν επεκταθεί με ρυθμό υψηλότερο από τις πωλήσεις στην ΕΕ, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

2.2.4. Σύμφωνα με την άποψη που κυριαρχεί στην MERCOSUR, και εκφράζεται κυρίως, μεταξύ άλλων, από ορισμένες οργανώσεις εξαγωγών, η μη ικανοποιητική εξέλιξη των εξαγωγών στην ΕΕ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους υψηλούς τελωνειακούς δασμούς που εφαρμόζονται σε τομείς όπως η γεωργία και η αλιεία — που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50 % των εξαγωγών της MERCOSUR στην ΕΕ — στους οποίους τα προϊόντα της MERCOSUR είναι πιο ανταγωνιστικά. Άλλη πτυχή της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ που κατά παράδοση επικρίνεται εκ μέρους της MERCOSUR είναι η ύπαρξη διαφόρων μη τελωνειακών φραγμών που επηρεάζουν αρνητικά τις εξαγωγές ορισμένων μεταποιημένων προϊόντων. Με την έννοια αυτή θα πρέπει να επισημανθεί ότι ενώ τα τρόφιμα, τα κύρια γεωργικά προϊόντα και τα μέταλλα αντιπροσώπευαν το 1999 το 72 % των πωλήσεων της MERCOSUR στην ΕΕ, αντιπροσωπεύουν μόνο το 53 % των συνολικών εξαγωγών της.

2.2.5. Η μείωση του σχετικού βάρους της ευρωπαϊκής αγοράς στις χώρες της MERCOSUR έρχεται σε σαφή αντίθεση με την αυξανόμενη σημασία της υποπεριοχής ως αγορά για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η ουσιαστική αύξηση των πωλήσεων της ΕΕ MERCOSUR στη δεκαετία 90 είχε ως προϋπόθεση ότι αυτή η ομάδα χωρών υπήρξε η μόνη περιφέρεια στη Λατινική Αμερική όπου η ΕΕ αύξησε τα ποσοστά αγοράς, πράγμα που υποδεικνύει ότι η παγίωση της MERCOSUR ως οικονομικής ένωσης υπήρξε επωφελής σχετικά περισσότερο στις ευρωπαϊκές εξαγωγικές επιχειρήσεις παρά στους ανταγωνιστές τους σε άλλα μέρη του κόσμου.

2.2.6. Η ανάπτυξη των διασυναλλαγών ΕΕ-MERCOSUR το 2000 υποδεικνύει μία ενδεχόμενη όξυνση των ανισορροπιών στο εμπορικό πεδίο, που θα επιφέρει μια σχετική πρόσθετη μείωση των εξαγωγών της MERCOSUR στην ΕΕ, καθώς και σημαντική μείωση των εισαγωγών της νοτιοαμερικανικής αυτής ένωσης από την ΕΕ παρά το γεγονός ότι οι εξωτερικές αγορές αυξήθηκαν κατά 7 %. Η τάση αυτή αποδεικνύει τη σημασία της υιοθέτησης κατάλληλων μέσων που θα ανταποκρίνονται στο αμοιβαίο συμφέρον προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο περιοχών.

2.2.7. Σε αντίθεση με τη μονιμότητα ορισμένων προβλημάτων στο εμπορικό πεδίο, οι ευρωπαϊκές επενδύσεις διαδραματίζουν έναν συνεχώς αυξανόμενο ρόλο στην MERCOSUR. Παραδοσιακά, το μεγαλύτερο τμήμα — περίπου το 60 % την περίοδο 1990-1997 — των ευρωπαϊκών ΑΕΕ που πραγματοποιήθηκαν στη Λατινική Αμερική διοχετεύθηκαν στην MERCOSUR, και ιδιαίτερα στην Αργεντινή και τη Βραζιλία. Τα τελευταία χρόνια εντατικοποιήθηκε η συγκέντρωση των ευρωπαϊκών ΑΕΕ στις χώρες αυτές οι οποίες από κοινού με τη Χιλή το 1999 έλαβαν περίπου το 90 % των ευρωπαϊκών άμεσων επενδύσεων στη Λατινική Αμερική. Την ίδια χρονιά, κρίνεται ότι η Αργεντινή και η Βραζιλία έλαβαν ΑΕΕ συνολικής αξίας πάνω από 50 δισεκατομμύρια δολάρια — πάνω από 5 φορές σε σχέση με το 1995 —, εκ των οποίων ένα πολύ σημαντικό τμήμα προέρχεται από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

(1) Τα στοιχεία για το εμπόριο διατίθενται από την Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (BID) («Periodic Note on Integration and Trade in the Americas», Δεκέμβριος 2000) και το EUROSTAT.

2.2.8. Οι οικονομικές σχέσεις της ΕΕ με τη Χιλή παρουσιάζουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που έχουν ήδη επισημανθεί για τη MERCOSUR. Η εξέλιξη των εξαγωγών της Χιλής στην ΕΕ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 90 δεν παρουσίασε κανονικότητα, με κύριο χαρακτηριστικό από το 1996 την στασιμότητα, πράγμα που αντικατοπτρίζει τις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών ενός σχετικά περιορισμένου αριθμού προϊόντων — και πάνω από όλα του χαλκού — που συγκροτούν την πλειοψηφία των πωλήσεων της Χιλής στην ΕΕ. Οι πωλήσεις της ΕΕ στη Χιλή παρουσίασαν σταθερή αύξηση από το 1997, αντικατοπτρίζοντας την ισχυρή αύξηση της οικονομίας της Χιλής, ωστόσο από το 1998 μειώθηκαν λόγω της ύφεσης που γνώρισε η χώρα αυτή από τα τέλη του έτους εκείνου. Οι τάσεις αυτές ενδέχεται να έχουν επιδεινωθεί το 2000, έτος στο οποίο η αύξηση των πωλήσεων στην Ευρώπη ήταν κάτω από την αύξηση του συνόλου των εξαγωγών της Χιλής και στο οποίο οι εισαγωγές από την ΕΕ διατηρήθηκαν στάσιμες παρά την αύξηση των αγορών από το εξωτερικού περίπου κατά 20 %.

2.2.9. Συνεπώς, οι παραδοσιακά σταθερές εμπορικές σχέσεις με τη Χιλή έχουν εξασθενήσει, και σε ένα ορισμένο βαθμό επηρεάστηκαν αρνητικά από τη δυναμική ανάπτυξη του εμπορίου της Χιλής με τις ΗΠΑ καθώς και με τους νέους εμπορικούς εταίρους της στην Ασία και την ίδια τη Λατινική Αμερική. Μεταξύ 1990 και 1999, η συμμετοχή της ΕΕ στο σύνολο των εξαγωγών της Χιλής περιορίστηκε από 38,5 % σε 26,2 %, ενώ τα ποσοστά των ΗΠΑ και πάνω από όλα της υπόλοιπης Λατινικής Αμερικής αυξήθηκαν. Η Ένωση, που υπήρξε ο πρώτος εμπορικός εταίρος της Χιλής έως το 1993, είναι σήμερα η δεύτερη αγορά για τις εξαγωγές της Χιλής, και η τρίτη πηγή προέλευσης των εισαγωγών της χώρας. Επίσης οι ευρωπαϊκές εξαγωγικές επιχειρήσεις έχασαν θέσεις στην αγορά της Χιλής, σε σχετικά μικρό ωστόσο βαθμό. Αντιθέτως οι ευρωπαϊκές επενδύσεις στη Χιλή αποτέλεσαν σημαντικό τμήμα των αυξανόμενων ροών ΑΕΕ προς την Χιλή τα τελευταία χρόνια.

2.3. Συνεργασία

2.3.1. Η ΕΕ αποτελεί την πρώτη πηγή Επίσημης Αναπτυξιακής Βοήθειας (ΕΑΒ) στην MERCOSUR και τη Χιλή. Από το σύνολο της ΕΑΒ που δέχθηκαν οι πέντε χώρες μεταξύ του 1994 και του 1998, περίπου 3,5 εκατομμύρια δολάρια, το 56 % διατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, παρά το σχετικά υψηλό οικονομικό επίπεδό τους, οι χώρες αυτές δεν είναι αυτές που επωφελούνται περισσότερο από την ευρωπαϊκή συνεργασία για την ανάπτυξη και οι χρηματικοί πόροι που προορίζονται για τη συνεργασία με τις χώρες αυτές, τόσο οι κοινοτικές όσο και οι εθνικές, παρουσιάζουν πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια. Μεταξύ του 1990 και του 1998, οι πέντε αυτές χώρες έλαβαν το 21,3 % του συνόλου της ευρωπαϊκής ΕΑΒ που προορίζεται για τη Λατινική Αμερική (η MERCOSUR το 15,8 % και η Χιλή το 5,5 %).

2.3.2. Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια το επίπεδο της κοινοτικής συνεργασίας υπήρξε κατώτερο από το μέσο όρο της δεκαετίας του 90 και το 1999 η συμμετοχή των πέντε χωρών στη συνεργασία που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μειώθηκε στο 9,8 %. Ωστόσο, οι πέντε αυτές χώρες, λόγω της έντασης των οικονομικών σχέσεών τους με την ΕΕ, επωφελήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τα περιφερειακά προγράμματα που καταρτίστηκαν με

στόχο την προώθηση των επενδυτικών δεσμών και της άμεσης συνεργασίας μεταξύ των οικονομικών παραγόντων του ιδιωτικού τομέα των δύο περιφερειών, όπως είναι το AL-INVEST. Σε γενικές γραμμές και σύμφωνα με την αρχή του αμοιβαίου οφέλους, η οικονομική συνεργασία κατέχει κεντρική θέση στην κοινοτική συνεργασία με τη MERCOSUR και τη Χιλή: στο σύνολο των πόρων που προορίστηκαν για τη συνεργασία μεταξύ του 1990 και του 1998, οι δράσεις στα πλαίσια αυτά απορρόφησαν το 25 % στην περίπτωση της MERCOSUR και το 20 % στην περίπτωση της Χιλής.

2.3.3. Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό της κοινοτικής συνεργασίας με τη MERCOSUR και τη Χιλή είναι η αναζήτηση μεγαλύτερης διαφοροποίησης των αποδεκτών και μεγαλύτερης συμμετοχής της ίδιας της κοινωνίας των πολιτών. Σχετικά, εκτός από τη λειτουργία που διαδραματίζουν τα προγράμματα ορίζοντιας συνεργασίας για τη δημιουργία σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων παραγόντων του κοινωνικο-οικονομικού πεδίου και της κοινωνίας των πολιτών γενικότερα, σημαντικοί είναι οι πόροι που προορίζονται για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων διαφόρων μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ). Από όλη τη συνεργασία με την MERCOSUR και τη Χιλή, μεταξύ 1994 και 1998, το 20 % είχε ως στόχο την υποστήριξη ενεργειών που προωθούνται από τις ΜΚΟ, χωρίς να λησμονείται η σημαντική αξία της συνεργασίας που επιτεύχθηκε από πολύ καιρό από πολλές ευρωπαϊκές κοινωνικές οργανώσεις, ιδίως συνδικαλιστικές.

2.3.4. Για την περίοδο 2000-2003 έχουν οριστεί οι ακόλουθοι πρωταρχικοί τομείς για τη συνεργασία ΕΕ-MERCOSUR: ο μακροοικονομικός συντονισμός στα πλαίσια της MERCOSUR, η ανάπτυξη των υποδομών και των δικτύων μεταφορών, η επιστήμη και η τεχνολογία, η διαμεθοριακή συνεργασία, η κοινωνία των πληροφοριών και η εκπαίδευση. Σε ό,τι αναφέρεται στην περίοδο έως το 2006, θα ενταθεί η συνεργασία σε τομείς που συμβάλουν στην προσαρμογή της MERCOSUR και στην φιλελευθεροποίηση του εμπορίου της με την ΕΕ καθώς και με την τελειοποίηση της εσωτερικής της αγοράς. Για όλη την περίοδο 2000-2006, προβλέπεται ότι για την συνεργασία με τη MERCOSUR, ως ένωση, θα διατεθούν περίπου 48 εκατομμύρια ευρώ.

2.3.5. Η υποστήριξη στη διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης είναι κεντρικό πεδίο της συνεργασίας με τη MERCOSUR. Προς το σκοπό αυτό, έχουν προωθηθεί ή εκτελούνται προγράμματα σε τομείς όπως η θεσμική υποστήριξη· η εναρμόνιση των τελωνειακών κανόνων, οι κανόνες και τα τεχνικά πρότυπα καθώς και οι στατιστικές· η προσαρμογή των κτηνιατρικών και φυτοθεραπευτικών κανόνων και η προετοιμασία των επιχειρήσεων, ειδικότερα των ΜΜΕ, για την κοινή αγορά. Μέσω του σχεδίου σχετικά με την «Κοινωνικοεργασιακή διάσταση της MERCOSUR», στην κατάρτιση του οποίου συμμετείχε ενεργώς η ΟΚΕ, προβλέπεται ότι η ΕΕ θα υποστηρίξει την ανάπτυξη της κοινωνικής και συμμετοχικής διάστασης της διαδικασίας περιφερειακής ολοκλήρωσης στην MERCOSUR μέσω της ενίσχυσης του διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των πολιτικών και των κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων και της θεσμικής ενίσχυσης των οργάνων της MERCOSUR που συμμετέχουν στο διάλογο αυτό.

3. Προοπτικές ενίσχυσης των σχέσεων ΕΕ-MERCOSUR και ΕΕ-Χιλή

3.1. Η προσέγγιση της ΕΕ με την MERCOSUR και τη Χιλή βασίζεται στην πεποίθηση του αμοιβαίου οφέλους που θα προκύψει από μια σύνδεση που θεμελιώνεται στην αμοιβαιότητα και στην στενή συνεργασία και η οποία προχωρώντας πέρα από τις οικονομικές σχέσεις αποκτά έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα και συμπεριλαμβάνει τους πολιτικούς κοινωνικούς και πολιτιστικούς δεσμούς ως θεμελιώδεις διαστάσεις. Με την έννοια αυτή η σύνδεση της ΕΕ με τη MERCOSUR και τη Χιλή μπορεί να μετατραπεί σε παράδειγμα όχι μόνο για το μέλλον των σχέσεων με άλλες περιοχές της Λατινικής Αμερικής αλλά και ως νέος τύπος σχέσεων συνεργασίας ή «στρατηγικής συμμαχίας» μεταξύ των βιομηχανικών και των αναπτυσσόμενων χωρών σε έναν πολυπολικό κόσμο, που θα αποτελεί ένα σοβαρό δυναμικό για την εξασφάλιση ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ χωρών και περιφερειών θα μετατραπεί σε μέσο σταθερότητας και οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

3.2. Για την ΕΕ, η ενίσχυση των υφιστάμενων δεσμών με την MERCOSUR και τη Χιλή θα αποτελέσει απόδειξη της ικανότητάς της να μετατρέψει τους στόχους εξωτερικής πολιτικής και κοινής ασφάλειας (ΚΕΠΑ) σε δεσμεύσεις και θα επιβεβαιώσει την διεθνή οντότητα της Ένωσης. Επίσης η σύνδεση με τη MERCOSUR θα ενισχύσει την ένωση αυτή καθώς και το ρόλο που διαδραματίζει ως δυναμικός παράγοντας της λατινοαμερικανικής ολοκλήρωσης, και θα αποτελέσει επιπλέον ουσιαστική συμβολή στην παγίωση ενός σχεδίου ολοκλήρωσης και περιφερειακής συνεργασίας που διαθέτει κοινά χαρακτηριστικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Έτσι η σύνδεση που βασίζεται σε ένα πρότυπο ευρύτερης συνεργασίας, θα πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη των θεμελιωδών στόχων που συμμερίζονται και οι δύο ενώσεις: την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής προόδου και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, όπως θεσπίζει η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και την οικονομική ανάπτυξη με κοινωνική δικαιοσύνη που είναι ο στόχος της Συνθήκης για τη συγκρότηση της MERCOSUR.

3.3. Στο οικονομικό πεδίο, η εξέλιξη του εμπορίου και οι ροές επενδύσεων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν τονίσει τη σημασία των αμοιβαίων σχέσεων. Οι εμπορικές διασυναλλαγές με την ΕΕ και οι ευρωπαϊκές επενδύσεις έχουν θεμελιώδη σημασία για την ενίσχυση της ανάπτυξης των οικονομιών της MERCOSUR και της Χιλής, για την παγίωση της αυξανόμενης συμμετοχής τους στο παγκόσμιο εμπόριο και για την περαιτέρω διαφοροποίηση των εξαγωγικών τομέων τους. Για την ΕΕ, η σημαντική ανάπτυξη των εξαγωγών κυρίως στη MERCOSUR, και η αύξηση των επενδύσεων που πραγματοποιούνται στην περιοχή αυτή αποδεικνύουν τα πλεονεκτήματα της ενίσχυσης των οικονομικών δεσμών. Με την έννοια αυτή, είναι ιδιαίτερα σημαντική η υψηλή συμμετοχή των ΜΜΕ — περίπου γύρω στο 35 % — στις πωλήσεις προς την MERCOSUR.

3.4. Η MERCOSUR και η Χιλή, στο σύνολό τους, συγκροτούν μια αγορά περίπου 220 εκατομμυρίων κατοίκων με ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) που ξεπερνά τον μέσο παγκόσμιο όρο. Παρά τις αβεβαιότητες που έχει προκαλέσει η φορολογική κρίση στην Αργεντινή, οι προβλέψεις είναι ότι η περιοχή θα συνεχίσει την οικονομική ανάκαμψη που άρχισε το 2000 μετά τη στασιμότητα που ακολούθησε τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 1998-1999. Εάν οι προβλέψεις αυτές επαληθευθούν οι επενδυτικές προοπτικές τα επόμενα χρόνια είναι θετικές, και αυτό οφείλεται μεταξύ των άλλων στην απαίτηση σημαντικών επενδύσεων για υποδομές. Υπολογίζεται ότι ο Νότιος Κόσμος θα απαιτήσει επενδύσεις ετήσιου μέσου όρου περίπου 20 δισεκατομμύρια δολάρια για την ανάπτυξη των δικτύων υποδομής, τομέας στον οποίον οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις διαθέτουν ευρύτατη εμπειρία.

3.5. Οι συμφωνίες σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή, που περιλαμβάνουν την απελευθέρωση του εμπορίου, θα χρησιμεύσουν για το λόγο αυτό για την παγίωση της ευρωπαϊκής παρουσίας στις δυναμικές και υποσχόμενες αγορές της Λατινικής Αμερικής. Η εξάλειψη των τελωνειακών και άλλων φραγμών στο εμπόριο θα διευκολύνει ειδικότερα τις εξαγωγές προϊόντων επενδύσεων, αγαθών εξοπλισμού και εξοπλισμού και υλικού μεταφορών, καθώς και χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων τομείς στους οποίους MERCOSUR εφαρμόζει σήμερα υψηλούς τελωνειακούς δασμούς και στους οποίους οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικές. Οι υπηρεσίες — που συμπεριλαμβάνουν τον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα, τη θαλάσσια μεταφορά και τις τηλεπικοινωνίες, μεταξύ των άλλων — θα ενισχυθούν επίσης από τη φιλελευθροποίηση του εμπορίου με τη MERCOSUR και τη Χιλή. Επίσης, θα διευκολυνθεί η μετεγκατάσταση ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις χώρες αυτές με στόχο την παραγωγή για τις αγορές της περιοχής, οι οποίες επιπλέον θα επωφεληθούν από τις δυνατότητες εισαγωγής, χωρίς δασμούς, εξαρτημάτων για την παραγωγή τους.

3.6. Για την MERCOSUR και τη Χιλή, η φιλελευθροποίηση του εμπορίου με την ΕΕ όχι μόνο αντιπροσωπεύει μια καλύτερη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά — περίπου το 60 % των εισαγωγών της ΕΕ που προέρχονται από την MERCOSUR εισέρχονται ήδη χωρίς δασμούς και με προτιμησιακές συνθήκες βάσει της ρήτρας του πλέον ευνοούμενου κράτους ή μέσω του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) —, αλλά επίσης θα επιτρέψει στις εμπορικές σχέσεις τους με την ΕΕ να διαθέτουν μεγαλύτερη προβλεπτικότητα και σταθερότητα μέσω μιας αμοιβαίας δεσμευτικής συμφωνίας. Επίσης για τις χώρες αυτές πολύ σημαντική είναι η δυνατότητα εξάλειψης ή μείωσης των δασμών εισαγωγής ορισμένων προϊόντων, κυρίως στον γεωργικό και αλιευτικό τομέα που αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο τμήμα των πωλήσεων τους στην ΕΕ και όπου διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα. Σε γενικές γραμμές, η μείωση του κόστους των αγαθών κεφαλαίου που εισάγονται από την ΕΕ και οι μεγαλύτερες διευκολύνσεις για τις ευρωπαϊκές επενδύσεις θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της MERCOSUR και της Χιλής.

3.7. Οι επενδύσεις των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην MERCOSUR και τη Χιλή όχι μόνο προσφέρουν στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ωφεληθούν από την ενίσχυση των περιφερειακών αγορών και να ενσωματωθούν το ανδρικό κεφάλαιο και τους πόρους της περιοχής στις παραγωγικές διαδικασίες τους αλλά επίσης τους αναθέτουν ένα σημαντικό ρόλο

στην ενίσχυση της παραγωγικής ανάπτυξης, στη δημιουργία απασχόλησης, στην τεχνολογική καινοτομία και στην κατάρτιση των ανθρώπινων πόρων. Με τον τρόπο αυτό οι ευρωπαϊκές επενδύσεις θα πρέπει να διαδραματίζουν επίσης θετικό ρόλο στην παγίωση των βασικών χαρακτηριστικών της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, όπως είναι ο κυβερνητικός διάλογος, η προσοχή που δίνεται στην επαγγελματική κατάρτιση και ειδικευση, η κατάλληλη κοινωνική προστασία και ο σεβασμός των εργασιακών και θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, με τον ίδιο τρόπο που είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εμπορικών συναλλαγών και των επενδύσεων μεταξύ των δύο περιφερειών. Με την έννοια αυτή είναι αναγκαίο να γίνουν σεβαστές οι αρχές που αναφέρονται για παράδειγμα στο «Ψήφισμα για την υιοθέτηση κανόνων εκ μέρους της ΕΕ για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που δρουν σε αναπτυσσόμενες χώρες. Προς έναν ευρωπαϊκό κώδικα συμπεριφοράς», που υιοθετήθηκε από το ΕΚ στις 15 Ιανουαρίου του 1999⁽¹⁾, και των Κατευθυντήριων Γραμμών του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) που υιοθετήθηκε από τις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ, συν την Αργεντινή, τη Βραζιλία και τη Χιλή, στις 27 Ιουνίου 2000.

4. Η διαδικασία διαπραγματεύσεων: οι βασικές προκλήσεις

4.1. Οι διαπραγματεύσεις των συμφωνιών σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή πραγματοποιούνται με τυπικώς ξεχωριστές ωστόσο παράλληλες διαδικασίες. Αυτός ο τρόπος εφαρμόστηκε λόγω της ομοιότητας των υπό διαπραγμάτευση συμφωνιών καθώς και των στενών σχέσεων που υφίστανται μεταξύ της Χιλής και της MERCOSUR, που διέπονται μεταξύ των άλλων, από τη συμφωνία σύνδεσης του 1996 που θεσπίζει τη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου εντός προθεσμίας δέκα ετών και τη συμμετοχή της Χιλής από κοινού με τη Βολιβία στα πολιτικά όργανα της MERCOSUR. Επίσης, η κυβέρνηση της Χιλής επιβεβαίωσε την πρόθεσή της να αποτελέσει η Χιλή πλήρες μέλος της MERCOSUR, μολονότι οι σχετικές συζητήσεις επηρεάστηκαν από την αρχή, το Δεκέμβριο του 2000, από τις διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Χιλής και ΗΠΑ. Ο παράλληλος χαρακτήρας των διαπραγματεύσεων με τη MERCOSUR και τη Χιλή συνεπάγεται ότι καταρχήν πρέπει να θεωρείται ότι θα λήξουν ταυτόχρονα. Ωστόσο, ενόψει της δυνατότητας οι διαπραγματεύσεις με τη Χιλή να προχωρήσουν πιο γρήγορα, λόγω του περιεχομένου των διαπραγματεύσεων αυτών και λόγω του γεγονότος ότι είναι πιο εύκολο να διαπραγματευθεί κανείς με μια χώρα παρά με μια ομάδα τεσσάρων χωρών, είναι αναπόφευκτο ότι κάποια στιγμή οι διαδικασίες διαπραγματεύσεων θα προχωρήσουν με ξεχωριστούς ρυθμούς.

4.2. Οι γύροι διαπραγματεύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί έως σήμερα επέτρεψαν την προσέγγιση των θέσεων μεταξύ των συμβαλλόμενων πλευρών σε διάφορους τομείς. Στις διαπραγματεύσεις με τη MERCOSUR, έχει συντελεστεί πρόοδος στον ορισμό του νομικού πλαισίου και της θεσμικής διάρθρωσης της μελλοντικής συμφωνίας καθώς και στα πλαίσια του πολιτικού διαλόγου, όπως

επίσης και στην σύνταξη των κεφαλαίων σχετικά με τη συνεργασία στο κοινωνικό και πολιτιστικό πεδίο. Οι διαπραγματεύσεις με τη Χιλή έχουν επίσης καταγράψει σημαντική πρόοδο σχετικά με τη θεσμική διάρθρωση της συμφωνίας και το πολιτικό πλαίσιο, όπως επίσης και σε διάφορα κεφάλαια συνεργασίας μεταξύ άλλων σε τομείς όπως η επιστήμη και η τεχνολογία, η κοινωνική, πολιτιστική και εκπαιδευτική συνεργασία, επιπλέον της οικονομικής συνεργασίας. Και στις δύο περιπτώσεις συζητήθηκε η ενδεχόμενη συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα της ΕΕ σε πεδία όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η ενέργεια, η επιστήμη και η τεχνολογία.

4.3. Μολονότι οι διαδικασίες διαπραγμάτευσης προσεγγίζουν τις συμφωνίες συνεργασίας στο σύνολό τους, η εμπορική φιλελευθεροποίηση είναι η πτυχή για την οποία έχει καταβληθεί ιδιαίτερη προσοχή. Ενόψει των τελωνειακών διαπραγματεύσεων που σύμφωνα με τη διαπραγματευτική εντολή της ΕΕ θα αρχίσουν από την 1η Ιουλίου 2001, θεσπίστηκαν οι ακόλουθες βασικές αρχές των μελλοντικών εμπορικών συμφωνιών:

- οι συμφωνίες θα περιλαμβάνουν όχι μόνο τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου των αγαθών αλλά επίσης ένα ευρύτατο φάσμα εμπορικών τομέων: τις υπηρεσίες, τις επενδύσεις, την πνευματική ιδιοκτησία, τις κυβερνητικές αγορές, τις πολιτικές ανταγωνισμού και εμπορικής άμυνας, την επίλυση των διενέξεων·
- κανένας τομέας δεν θα αποκλειστεί από τις διαπραγματεύσεις για τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και κάθε φορά η συμφωνία θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τους κανόνες του ΠΟΕ·
- θα ληφθεί υπόψη η ευαισθησία ορισμένων προϊόντων, σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ·
- η συμφωνία θα επιδιωχθεί ως «ενιαία δέσμευση» («single undertaking») που θα εφαρμοστεί ως αδιαίρετο όλον.

4.4. Επίσης, οι ανταλλαγές πληροφοριών για τις εμπορικές πολιτικές και τα συμφέροντα καθεμίας από τις πλευρές επέτρεψαν μία πρώτη εξακρίβωση των αντίστοιχων θέσεων τους έναντι της ενάρξεως των τελωνειακών διαπραγματεύσεων στον πέμπτο γύρο διαπραγματεύσεων που πραγματοποιήθηκε το πρώτο ήμισυ του Ιουλίου 2001 στο Μοντεβίντεο και το Σαντιάγκο της Χιλής, αντιστοίχως.

4.5. Ως πρώτο μέτρο που αποβλέπει στην ενθάρρυνση του διαπεριφερειακού εμπορίου, η ΕΕ προώθησε μία ευρύτατη πρωτοβουλία διευκόλυνσης των διαπραγματεύσεων και μεταξύ των άλλων διάφορα μέτρα συνεργασίας, ανταλλαγής και τεχνικής ενίσχυσης σε πεδία όπως οι τελωνειακοί κανόνες, τα πρότυπα, οι υγειονομικοί και φυτοϋγειονομικοί κανόνες, το ηλεκτρονικό εμπόριο και ο ανταγωνισμός. Με στόχο να συμβάλει στην μεγαλύτερη διαφάνεια των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των μερών και στην εξακρίβωση των φραγμών που τις παρεμποδίζουν, η πρωτοβουλία αυτή προτίθεται να απαντήσει στις ανησυχίες του ιδιωτικού τομέα και των δύο πλευρών του Ατλαντικού, όπως έχει εκφραστεί για παράδειγμα στο εργοδοτικό Φόρουμ Ευρώπης-Mercosur (MERCOSUR-Europe Business Forum, MEBF). Το MEBF, που επιδιώκει στενές οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ

(1) A4-0508/1998 της 15.1.1999.

της ΕΕ και της MERCOSUR μέσω του διαλόγου και της άμεσης συνεργασίας των επιχειρηματικών κοινοτήτων, όπως επίσης την υποβολή υποδείξεων στα κυβερνητικά όργανα, συγκρότηση ομάδες εργασίας που αναφέρονται στις κυριότερες διαστάσεις του εμπορίου ΕΕ-MERCOSUR: πρόσβαση στις αγορές, επενδύσεις, ιδιωτικοποιήσεις και υπηρεσίες. Πέρα από την συγκεκριμένη συμβολή της στην προώθηση των εμπορικών ροών, η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί ένα μέσο για την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στις διαπραγματευτικές διαδικασίες και την ενεργό προσχώρησή του στους στόχους που αυτή επιδιώκει.

4.6. Οι διαπραγματεύσεις για συμφωνία ευρύτατης και ισορροπημένης εμπορικής φιλελευθεροποίησης μεταξύ της ΕΕ και της MERCOSUR — η πρώτη αυτού του τύπου μεταξύ των δύο τελωνειακών ενώσεων — θα είναι πλήρης, όχι όμως χωρίς δυσκολίες. Η ύπαρξη διάφορων ευαίσθητων προϊόντων, επί των οποίων τα δύο μέρη εφαρμόζουν σήμερα υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, μπορεί να παρουσιάσει δυσκολίες. Στην περίπτωση της MERCOSUR οι κυριότερες δυσκολίες πιθανότατα συναντώνται στους διάφορους βιομηχανικούς τομείς, που σήμερα προστατεύονται από σχετικά υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, καθώς και στον τομέα των υπηρεσιών. Από την ευρωπαϊκή πλευρά προβλέπεται ότι οι πιο δύσκολες πτυχές των διαπραγματεύσεων επικεντρώνονται στο γεωργικό κεφάλαιο, τομέα που περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό ευαίσθητων για την ΕΕ προϊόντων, και ταυτόχρονα αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο τμήμα των εξαγωγών της MERCOSUR. Επιπλέον, για τη MERCOSUR το κυριότερο πλεονέκτημα της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου της με την ΕΕ έγκειται ακριβώς στην καλύτερη πρόσβαση των προϊόντων διατροφής και των αγροβιομηχανικών προϊόντων της στην ευρωπαϊκή αγορά.

4.7. Λόγω του υψηλού δυναμικού ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής της MERCOSUR και της ανταγωνιστικότητας πολλών από τα γεωργικά προϊόντα της, από τη σκοπιά ορισμένων τομέων της MERCOSUR, θεωρείται ότι η πλήρης φιλελευθεροποίηση του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων δεν συμβιβάζεται με την αμετάβλητη διατήρηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) της ΕΕ. Ωστόσο, τα γεωργικά και αλιευτικά προϊόντα που έχουν ταξινομηθεί ως ευαίσθητα αντιπροσωπεύουν μόνο το 14 % των εισαγωγών της ΕΕ από την MERCOSUR. Επιπλέον, διάφοροι παράγοντες επιτρέπουν να ανοίξει μια προοπτική που θα καταστήσει δυνατόν να μην μετατραπούν τα προβλήματα στον γεωργικό τομέα σε αξεπέραστο εμπόδιο για τις νέες συμφωνίες σύνδεσης:

— Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ και η επίτευξη των υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί από το γύρο της Ουρουγουάης οδήγησε σε αισθητή και συνεχή μείωση των γεωργικών επιδοτήσεων στην ΕΕ. Πράγματι, αυτή η εξέλιξη έρχεται σε αντίθεση για παράδειγμα με την αύξηση των επιδοτήσεων στις ΗΠΑ και την αύξηση των εγγυήσεων στις πιστώσεις εξαγωγών που παρέχονται στην γεωργία αυτής της χώρας, που δεν υπόκειται σε πολυμελή έλεγχο. Επιπλέον είναι πιθανόν ότι οι σημερινές γεωργικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ, που άρχισαν το Μάρτιο του 2000, και η διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ, θα οδηγήσουν μεταξύ των άλλων εξελίξεων και σε πρόσθετη αναθεώρηση της ΚΓΠ και

συνεπώς σε μείωση των επενδύσεων στην παραγωγή και αντικατάστασή τους από πιο άμεσες ενισχύσεις στους παραγωγούς. Επίσης τα πρόσφατα προβλήματα που έχουν πλήξει την ευρωπαϊκή γεωργία, εν μέρει ως συνέπεια της μη συμμόρφωσης με τους υφιστάμενους κοινοτικούς κανόνες, ειδικότερα σε σχέση με την σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια βοοειδών (ΣΕΒ) μπορεί να ωθήσουν σε αλλαγές τα συστήματα γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά και αναγνωρίζοντας τη σημασία της γεωργίας για την απασχόληση και την κοινωνική και περιφερειακή συνοχή στην Ευρώπη, όπως επίσης την αρχή της πολυλειτουργικότητας, η πρόσθετη αναθεώρηση της ΚΓΠ, οι πτυχές της οποίας αποτελούν αντικείμενο συζήτησης.

— Από την άλλη πλευρά, η εξάλειψη ή η μείωση των τελωνειακών δασμών μπορεί να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες εξαγωγών στα ευρωπαϊκά γεωργικά προϊόντα με υψηλό βαθμό επεξεργασίας και ποιότητας που σήμερα υπόκεινται σε υψηλούς τελωνειακούς δασμούς (όπως για παράδειγμα τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα κρασιά και τα οινοπνευματώδη καθώς και τα ήδη ζαχαροπλαστικής). Η χρήση αυτών των ευκαιριών θα συμβάλει στην εξισορρόπηση του σημερινού ευρωπαϊκού ελλείμματος στο γεωργικό εμπόριο με τη MERCOSUR και να μετριάσει τις αρνητικές συνέπειες που θα έχει βραχυπρόθεσμα η εμπορική φιλελευθεροποίηση για την ευρωπαϊκή αγορά.

4.8. Το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων

4.8.1. Οι διαπραγματεύσεις με τη MERCOSUR και τη Χιλή πραγματοποιούνται σε ένα πολυσύνθετο πλαίσιο, που χαρακτηρίζεται από άλλες διαδικασίες διεθνών διαπραγματεύσεων, στα πλαίσια του ΠΟΕ ή επίσης στα πλαίσια της Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου των Αμερικανικών Περιοχών (ALCA).

4.8.2. Σύμφωνα με τη διαπραγματευτική εντολή της ΕΕ, οι διαπραγματεύσεις με τη MERCOSUR και τη Χιλή μπορούν να ολοκληρωθούν μόνο στο τέλος ενός νέου γύρου εμπορικών διαπραγματεύσεων στα πλαίσια του ΠΟΕ. Ωστόσο, μετά από την αποτυχημένη προσπάθεια προώθησης ενός νέου πολυμερούς γύρου με την ευκαιρία της υπουργικής συνεδρίασης του ΠΟΕ στην πόλη Seattle, το Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1999, οι προοπτικές αυτών των διαπραγματεύσεων είναι αβέβαιες. Επίσης εάν η τέταρτη υπουργική συνεδρίαση του ΠΟΕ που πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο Qatar από τις 9 έως τις 13 Νοεμβρίου 2001, αποβλέπει στην προώθηση ενός νέου συνολικού γύρου, δεν είναι τόσο πιθανό ότι αυτός θα ολοκληρωθεί πριν από τα τέλη του 2004. Μολονότι υποστηρίζεται ότι οι συμφωνίες με τη MERCOSUR και την Χιλή θα πρέπει να συμβιβάζονται με τους κανόνες του ΠΟΕ και τις άλλες πολυμελείς δεσμεύσεις των συμβαλλόμενων πλευρών η τόσο μεγάλη παράταση των υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεων μπορεί να

έχει αρνητικές συνέπειες. Με την έννοια αυτή, τίθεται η δυνατότητα τροποποίησης της διαπραγματευτικής εντολής. Ειδικότερα το ΕΚ στα αντίστοιχα ψηφίσματα⁽¹⁾ ζήτησε να εξαλειφθεί η απαίτηση υπαγωγής των διαπραγματεύσεων με την MERCOSUR και τη Χιλή στην ολοκλήρωση του γύρου του ΠΟΕ, θεωρώντας επιπλέον ότι αυτή η απαίτηση αποτελεί στοιχείο διάκρισης σε σχέση με άλλες συμφωνίες σύνδεσης. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την ιδέα ότι η ημερομηνία ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων με τη MERCOSUR και τη Χιλή δεν θα πρέπει να εξαρτηθεί από την ολοκλήρωση του γύρου διαπραγματεύσεων στον ΠΟΕ, αλλά αντιθέτως να επιταχυνθεί όσο γίνεται η επίτευξη συμφωνιών με τη Χιλή και τη MERCOSUR που θα ενισχύσουν τις διαπεριφερειακές σχέσεις.

4.8.3. Από την άλλη πλευρά από το Σεπτέμβριο του 1998, η MERCOSUR και η Χιλή, από κοινού με 29 άλλες χώρες του Ημισφαιρίου, διαπραγματεύονται με την ALCA. Μολονότι οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται στην τεχνική φάση και παρότι εκφράζονται αμφιβολίες για το κατά πόσον η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα πετύχει την έγκριση του Κογκρέσου για την διαπραγμάτευση εμπορικών συμφωνιών μέσω της «ταχείας διαδικασίας» (fast track), η διαδικασία της ALCA ακολουθεί την προγραμματισμένη πορεία της. Έτσι η τρίτη συνάντηση κορυφής των αμερικανικών περιοχών που πραγματοποιήθηκε στο Quebec από τις 20 έως τις 22 Απριλίου 2001, διαπίστωσε την πρόοδο που έχει επιτευχθεί για την θέσπιση της ALCA, στην οποία περιλαμβάνεται η κατάρτιση ενός προσχεδίου συμφωνίας. Επίσης οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι των 34 χωρών που συμμετέχουν στη διαδικασία, επιβεβαίωσαν το χρονοδιάγραμμα που θεσπίστηκε για πρώτη φορά το 1994 για τη συγκρότηση της ALCA, αναλαμβάνοντας την δέσμευση να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις το αργότερο τον Ιανουάριο του 2005 προκειμένου η συμφωνία να αρχίσει να ισχύει το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου του έτους αυτού.

4.8.4. Μολονότι διάφορες αξιολογήσεις υποδεικνύουν ότι το ελεύθερο εμπόριο με την ΕΕ θα επιφέρει στις χώρες της MERCOSUR μεγαλύτερο καθαρό όφελος απότι η ALCA, οι κυβερνήσεις της Ένωσης αυτής θεωρούν τις δύο διαδικασίες ως συμπληρωματικές και συμβατές. Επιπλέον η ταυτόχρονη συμμετοχή και οι διαπραγματεύσεις ελεύθερου εμπορίου με τα δύο κυριότερα οικονομικά στρατόπεδα του κόσμου παρέχει δυνατότητες στις λατινοαμερικανικές χώρες να ενισχύσουν την διαπραγματευτική τους θέση και στις δύο διαδικασίες και να ελαχιστοποιήσουν το κόστος του ανοίγματος των αγορών τους. Για την ΕΕ, η εγκαθίδρυση μιας παναμερικανικής ζώνης ελεύθερου εμπορίου χωρίς να επιτευχθεί μια συμφωνία εμπορικής φιλελευθέρωσης με τους κυριότερους εταίρους της Λατινικής Αμερικής μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή εξασθένηση των ευρωπαϊκών θέσεων στις οικονομίες του Νότιου Κώνου έναντι των ανταγωνιστών τους των ΗΠΑ, και να επιταχύνουν τις τάσεις που είναι ήδη αισθητές στις εμπορικές σχέσεις τα τελευταία χρόνια. Με την έννοια αυτή θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι ένα σημαντικό κίνητρο για τις διαπραγματεύσεις συμφωνιών σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή υπήρξε η προσπάθεια να αποφευχθεί ότι η ALCA θα

οδηγήσει στα ίδια αποτελέσματα απώλειας ποσοστών αγοράς που κατεγράφησαν στην περίπτωση του εμπορίου με το Μεξικό μετά την έναρξη της ισχύος της συνθήκης ελεύθερου εμπορίου της Βόρειας Αμερικής (TLCAN).

4.8.5. Η ALCA αποτελεί πρόκληση για την ΕΕ πέρα από το οικονομικό πεδίο. Στο μέτρο που η συγκρότηση μιας ζώνης ελεύθερου εμπορίου στο ημισφαίριο αυτό, λόγω της ασυμμετρίας μεταξύ του οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού βάρους των ΗΠΑ και των υπόλοιπων χωρών του ημισφαιρίου και λόγω του γεγονότος ότι αποτελεί διαδικασία πολυμερών διαπραγματεύσεων, που θα οδηγήσει σε ενίσχυση της αμερικανικής επιρροής για την λατινοαμερικανική περιοχή, η ALCA θέτει το ζήτημα της προοπτικής μιας εξασθένισης της ευρωπαϊκής επιρροής στην περιοχή αυτή ειδικότερα στις χώρες της MERCOSUR και της Χιλής που κατά παράδοση έχουν διατηρήσει ισχυρούς δεσμούς με την Ευρώπη. Μπροστά στην προοπτική αυτή, η σύνδεση με την ΕΕ, που θεωρείται ως πρότυπο κοινωνίας και βασίζεται στην κοινωνική οικονομία της αγοράς, αποκτά ειδική σημασία, ως εκπροσώπηση ενός τύπου πιο ολοκληρωμένης διαπεριφερειακής συνεργασίας, χωρίς ηγεμονικές βλέψεις και η οποία όχι μόνο είναι συμβατή αλλά και διευκολύνει την εμβάθυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης στο Νότιο Κώνο και όλης της λατινοαμερικανικής περιοχής. Με την έννοια αυτή θα πρέπει να αναφερθεί η αντίθεση που εκφράζεται από διαφόρους κύκλους της MERCOSUR και της Χιλής για την ALCA, στο βαθμό που αυτή θεωρείται μια καθαρά «μερκαντιλιστική» ή «οικονομιστική» πρωτοβουλία που αντιτίθεται σε ένα πρότυπο ολοκλήρωσης με κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές διαστάσεις, πέρα από τις οικονομικές και εμπορικές.

4.8.6. Για την MERCOSUR, κεντρική προϋπόθεση για την επιτυχία των διαπραγματεύσεων με την ΕΕ υπεράνω της ALCA είναι οι εσωτερική συνοχή της ομάδας. Πρόσφατα οι επιπτώσεις που προέκυψαν από την υποτίμηση στην Βραζιλία το 1999 και από την φορολογική κρίση στην Αργεντινή επέτρεψαν να φανεί μια ορισμένη ανησυχία όσον αφορά το μέλλον της MERCOSUR, και έδωσαν σαφώς την αναγκαιότητα εμβάθυνσης του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των μελών της, ενίσχυσης των θεσμικών μηχανισμών της και παγίωσης της τελωνειακής ένωσης. Με την έννοια αυτή δεν μπορεί να αποκλειστεί το φαινόμενο να οδηγήσει η διαδικασία συγκρότησης της ALCA σε πρόσθετες κεντρόφυγες τάσεις που θα απειλήσουν την εσωτερική συνοχή της ομάδας και τον ρόλο της ως δυναμικό παράγοντα της λατινοαμερικανικής ολοκλήρωσης, προοπτική που ενισχύθηκε με το άνοιγμα των διαπραγματεύσεων ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της Χιλής και των ΗΠΑ, στο περιθώριο της διαδικασίας ALCA.

4.8.7. Αντιθέτως, η διαπραγματευτική διαδικασία με την ΕΕ, τόσο λόγω του γενικού χαρακτήρα της Ένωσης όσο και λόγω των συγκεκριμένων στόχων της συνεργασίας ΕΕ-MERCOSUR, αναμφισβήτητα κατευθύνεται προς την ενίσχυση αυτού του σκοπού, πράγμα που στις σημερινές περιστάσεις είναι ακόμη πιο σημαντικό από όσο ποτέ άλλοτε. Σε σχέση με μια από τις μεγαλύτερες προτεραιότητες που έχει σήμερα η MERCOSUR, την επιτυχία δηλαδή μεγαλύτερου συντονισμού μεταξύ των οικονομικών πολιτικών των χωρών μελών, η ΕΕ μπορεί να επιφέρει σημαντική συμβολή στην παγίωση της MERCOSUR ως περιφερειακού χώρου, λαμβάνοντας

(1) A5-0049/2001 και A5-0050/2001, της 6.2.2001.

υπόψη τις ευρωπαϊκές εμπειρίες της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς (ΕΕΑ) και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Με την έννοια αυτή μια από τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το ΕΚ σχετικά με τη συνέχεια της Πρώτης Διάσκεψης Κορυφής που πραγματοποιήθηκε μεταξύ της Λατινικής Αμερικής, της Καραϊβικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽¹⁾ είναι ακριβώς η υποστήριξη για μεγαλύτερη συνεργασία στο μακροοικονομικό πλαίσιο, με στόχο να συμβάλει στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της περιοχής και να ενισχύσει την περιφερειακή ολοκλήρωση στον οικονομικό και νομισματικό τομέα.

4.8.8. Η σημασία που έχει το να αποφευχθεί, να οδηγήσουν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες στη λήψη μέτρων που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης της MERCOSUR και επίσης ενδεχομένως αρνητικές συνέπειες για τις τρίτες χώρες, γίνεται ακόμη πιο επιτακτική από την απόφαση της κυβέρνησης της Αργεντινής να αυξήσει προσωρινά κατά 35% τους τελωνειακούς δασμούς για τα καταναλωτικά αγαθά και να μειώσει σε 0% τους δασμούς που ισχύουν για τα κεφαλαιουχικά αγαθά, για τα προϊόντα που προέρχονται από χώρες εκτός MERCOSUR ως τμήμα του προγράμματος προσαρμογής που άρχισε να εφαρμόζεται από τις αρχές του Μαρτίου 2001. Μολονότι η αξιολόγηση των συνεπειών αυτού του μέτρου — που πλήττει τους κοινούς εξωτερικούς δασμούς της MERCOSUR — για τις ευρωπαϊκές εξαγωγές θα εξαρτηθεί από μια πιο λεπτομερή εξέταση των επιπτώσεων του στους διάφορους τομείς, ωστόσο η απόφαση τονίζει τη σημασία που έχει για την ΕΕ το να βασιστούν οι οικονομικές σχέσεις με την MERCOSUR σε αμοιβαίες και υποχρεωτικές δεσμεύσεις.

5. Η κοινωνική διάσταση και η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών

5.1. Η εμβάθυνση των σχέσεων με τη MERCOSUR και τη Χιλή θα πρέπει να αποτελέσει στόχο μεγάλης στρατηγικής σημασίας για την εξωτερική πολιτική της ΕΕ καθώς και προτεραιότητα για τις σχέσεις της με τη Λατινική Αμερική. Οι υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεις παρέχουν την ευκαιρία στην ΕΕ να αποδείξει τη βούληση για στενές σχέσεις με μια περιοχή με την οποία έχει βαθιές ιστορικές και πολιτιστικές διασυνδέσεις, όπως επίσης να εμβαθύνει τη συνεργασία, που είναι αμοιβαίου οφέλους, με μια από τις πιο σημαντικές περιοχές του κόσμου. Ο πολυπεριφερειακός χαρακτήρας των διαπραγματεύσεων με τη MERCOSUR, δεδομένου ότι πρόκειται για διαπραγματεύσεις μεταξύ δύο οργανισμών ολοκλήρωσης, και η ολοκληρωτική φύση των διαδικασιών σύνδεσης που προωθούνται με τη MERCOSUR και τη Χιλή είναι στοιχεία που υποδεικνύουν ένα νέο τύπο σχέσεων μεταξύ περιοχών, που μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο σε ένα ολόενα και πιο παγκοσμιοποιημένο και αλληλεξαρτώμενο κόσμο.

5.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τόσο η σημερινή φάση προώθησης στενών σχέσεων με τη MERCOSUR και τη Χιλή όσο και οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή αποτελούν ευκαιρία πρώτης τάξεως για να τεθούν σε εφαρμογή οι

διατάξεις της ευρωπαϊκής κοινωνικής ατζέντας που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας (7 και 9 Δεκεμβρίου 2000) και στην οποία υποδεικνύεται η ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ. Στα πλαίσια αυτά, η ΕΕ μπορεί να προσφέρει σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη της κοινωνικής διάστασης της περιφερειακής ολοκλήρωσης στον Νότιο Κόσμο, ειδικότερα σε σχέση με την εφαρμογή των αρχών που περιέχονται στην κοινωνικοεργασιακή δήλωση της MERCOSUR που υιοθετήθηκε το 1998. Σχετικά, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία υποστήριξης ενός σχεδίου συνεργασίας που αποβλέπει στην ενίσχυση της κοινωνικο-εργασιακής διάστασης της MERCOSUR που θα τεθεί σε εφαρμογή στα πλαίσια της διαπεριφερειακής συμφωνίας-πλαίσιο συνεργασίας με τη MERCOSUR.

5.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την πλήρη συμφωνία της με τον ορισμό που δίδεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το ΕΚ σχετικά με τη συνέχεια της συνάντησης κορυφής μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής με την έννοια ότι η υποστήριξη στις πιο αδύναμες ομάδες της κοινωνίας και η καταπολέμηση της φτώχειας θα πρέπει να αποτελέσουν μέγιστη προτεραιότητα στη συνεργασία με τη MERCOSUR και τη Χιλή. Σχετικά με αυτό διαπιστώνει την πλήρη σύμπτωση μεταξύ των στόχων της ΕΕ και της MERCOSUR και της Χιλής, όπως αυτοί έχουν εκφραστεί, για παράδειγμα στη Χάρτα του Buenos Aires για την Κοινωνική Δέσμευση στη MERCOSUR, Βολιβία και Χιλή, που υιοθετήθηκε από τους προέδρους των έξι χωρών στις 30 Ιουνίου 2000, και στην οποία αναγνωρίζεται η πρωταρχική ευθύνη του κράτους στην κατάρτιση πολιτικών που αποβλέπουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και στην υποστήριξη των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών που κατευθύνονται προς το στόχο αυτό. Από την άλλη πλευρά, σε σχέση με τη μείωση των ευρωπαϊκών πόρων που προορίζονται για τη συνεργασία με τη MERCOSUR και τη Χιλή τα τελευταία χρόνια, η ΟΚΕ εκφράζει την αναγκαιότητα να ανακτήσει η δέσμευση της ΕΕ στα πλαίσια αυτά τουλάχιστον το επίπεδο των πιστώσεων που δίδονταν την περίοδο των πιο υψηλών ποσών προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική συμβολή στη μείωση της φτώχειας στις χώρες αυτές.

5.4. Η ΟΚΕ δέχεται με ικανοποίηση την Προεδρική Δήλωση Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Καταναλωτών της MERCOSUR που εγκρίθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2000 και με την οποία τα κράτη δεσμεύονται σε μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα στην αποτελεσματική προστασία της ζωής, της υγείας, και της ασφάλειας του καταναλωτή και του περιβάλλοντος· την παροχή δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών και προϊόντων σε κατάλληλες και ασφαλείς συνθήκες· και την διευκόλυνση της πρόσβασης στα δικαστικά και διοικητικά όργανα για την προστασία των ατομικών και συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών. Η Δήλωση αυτή αποτελεί σημαντική πρόοδο προς την κατεύθυνση της προσέγγισης της περιφερειακής ολοκλήρωσης στα συμφέροντα για τις ανησυχίες των πολιτών, βρίσκεται σε πλήρη συμφωνία με τις προσπάθειες που προωθούνται από την ΕΕ προκειμένου να γίνει συμβατή η ολοκλήρωση των αγορών με την προστασία των καταναλωτών και παρέχει νέες ευκαιρίες περιφερειακής συνεργασίας.

(1) COM(2000) 670 της 31.10.2000.

5.5. Θεωρώντας ότι ο τελικός στόχος της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου και του ανοίγματος των αγορών θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, η ΟΚΕ υποδεικνύει να αναφέρονται ρητά οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή στους θεμελιώδεις κανόνες εργασίας που περιλαμβάνονται στη δήλωση αρχών της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) του 1998, ως τμήμα του σώματος των αρχών στις οποίες θα βασισθούν οι νέες συμφωνίες, από κοινού με τα υπόλοιπα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και την προσχώρηση στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η ενσωμάτωση των αρχών αυτών θα αποτελέσει σημαντική συμβολή στην πρακτική υλοποίηση της προτεραιότητας που η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Συμβούλιο και το ΕΚ, για τη συνέχεια της Πρώτης Συνάντησης Κορυφής που πραγματοποιήθηκε μεταξύ Λατινικής Αμερικής, Καραϊβικής και ΕΕ, αναγνωρίζει την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

5.6. Η ενεργός συμμετοχή των διαφόρων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών είναι θεμελιώδης για να επιτευχθεί η μόνιμη ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της MERCOSUR και της Χιλής, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης θα θεμελιώνονται σε πάγιες σχέσεις μεταξύ των κοινωνιών των δύο περιφερειών. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόσφατη αναγνώριση της σημασίας που έχει η συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, όπως επίσης άλλων τομέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, στα διάφορα Φόρουμ συνεργασίας και στο διαπεριφερειακό διάλογο, και ειδικότερα στις ακόλουθες εκφράσεις του διαλόγου αυτού:

- Η δήλωση της συνεδρίασης των Υπουργών Εξωτερικών Σχέσεων της ΕΕ και τη Ομάδας του Ρίο, που πραγματοποιήθηκε στις 23 Μαρτίου 2001 στο Σαντιάγο της Χιλής, τόνισε τη σημασία της προώθησης και εντατικοποίησης των συναλλαγών και της συνεργασίας μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών των δύο περιοχών.
- Το ανακοινωθέν της συνεδρίασης των Υπουργών Εξωτερικών Σχέσεων της ΕΕ και της MERCOSUR, Χιλής και Βολιβίας, που πραγματοποιήθηκε στη Vilamoura το Φεβρουάριο του 2000, και στην οποία τονίζεται η σημασία της συμβολής των νέων παραγόντων, εταίρων και πόρων της κοινωνίας των πολιτών καθώς και η σημασία της ενίσχυσης των αμοιβαίων συναλλαγών και της συνεργασίας της κοινωνίας των πολιτών των δύο περιοχών.
- Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην ανακοίνωσή της για τη συνέχεια της διάσκεψης κορυφής μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, να αποτελέσει η ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών και τους οικονομικούς παράγοντες προτεραιότητα στις σχέσεις με τη MERCOSUR και τη Χιλή.

- Η εκδήλωση εκ μέρους της τελευταίας συνάντησης κορυφής των Προέδρων της MERCOSUR, της Βολιβίας και της Χιλής, που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2000, της σημασίας που αποδίδεται στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία ολοκλήρωσης, τονίζοντας ως προς αυτό, τον ρόλο του FCES.
- Η υπόδειξη του ΕΚ, στα αντίστοιχα ψηφίσματα που υιοθετήθηκαν την 1η Μαρτίου 2001, ότι οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης θα πρέπει να επιτρέψουν τη διαρθρωμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον πολιτικό διάλογο, που θα περιλαμβάνει την οργάνωση τακτικών διασκέψεων με τους εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ, της MERCOSUR και της Χιλής, και τη συμμετοχή τους ως παρατηρητές στις υπουργικές διασκέψεις και άλλα φόρουμ διαλόγου και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

5.7. Για να έχουν αίσιο πέρας οι υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΕ, της MERCOSUR και της Χιλής, είναι απαραίτητο να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο ενημέρωσης για την εξέλιξή τους, ενημέρωση που απευθύνεται γενικότερα στην κοινωνία των πολιτών και ειδικότερα στις οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα όσων κατά κύριο λόγο θα επηρεασθούν από τις αποφάσεις που λαμβάνονται στα πλαίσιά τους. Η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και η ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών για τη διοχέτευση των προσδοκιών και των υποδείξεων των διαφόρων τομέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να θεωρηθούν ως αποφασιστικοί παράγοντες για την ενίσχυση της νομιμότητας, της διαπραγματευτικής διαδικασίας και τη βελτίωση της κοινωνικής υποστήριξης στους στόχους που επιδιώκονται με τις διαπραγματεύσεις αυτές.

5.8. Με την έννοια αυτή η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη συμφωνία, που υιοθετήθηκε στην τελευταία υπουργική συνεδρίαση μεταξύ της ΕΕ, της MERCOSUR, της Βολιβίας και της Χιλής στο Σαντιάγο της Χιλής στις 23 Μαρτίου 2001, να ενισχυθούν οι τακτικές συναντήσεις με εκπροσώπους και από τις δύο πλευρές της κοινωνίας των πολιτών, που θα αποβλέπει στη διευκόλυνση των αμοιβαίων συναλλαγών και τη συνεργασία των δύο πλευρών, ενημερώνοντας ταυτόχρονα για την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων όπως και για την υποδοχή των υποδείξεών τους σχετικά με την ανάπτυξή τους. Με τον ίδιο τρόπο η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία της να τεθούν σε εφαρμογή συγκεκριμένες πρωτοβουλίες βάσει αυτής της συμφωνίας. Επίσης, η ΟΚΕ δέχεται θετικά το ενδιαφέρον που έχει επιδειχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη σύνδεση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία διαπραγματεύσεων με τη MERCOSUR και τη Χιλή, όπως εκφράσθηκε στη διάσκεψη που οργανώθηκε από την Επιτροπή στις 12 Οκτωβρίου 2000 και στην οποία συμμετείχε ένα ευρύτατο φάσμα εκπροσώπων της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, και εκφράσθηκε η ελπίδα στο μέλλον και με τακτικό τρόπο να προωθηθούν πρωτοβουλίες αυτού του τύπου. Προς την ίδια κατεύθυνση η ΟΚΕ δηλώνει την υποστήριξή της στην παγίωση των δραστηριοτήτων του MEBF υπέρ της προσέγγισης με τη MERCOSUR, και την ικανοποίησή της για την πραγματοποίηση της πρώτης εργοδοτικής διάσκεψης κορυφής μεταξύ της ΕΕ, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής που πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη στις 20 και 21 Νοεμβρίου 2000, και η οποία επιβεβαίωσε το θετικό ρόλο που η εργοδοτική συνεργασία μπορεί να έχει για τη διευκόλυνση των διαπεριφερειακών διαπραγματεύσεων. Είναι αναγκαίο να διευκολυνθούν παρόμοιες πρωτοβουλίες, συνεχίας και υποστήριξης των υπό εξέλιξη διαπραγματευτικών διαδικασιών που προωθούνται και από άλλους τομείς (εργαζόμενους, καταναλωτές, γεωργούς) που εκπροσωπούν οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα.

5.9. Οι μελλοντικές συμφωνίες σύνδεσης με τη MERCOSUR και τη Χιλή θα πρέπει να διευκολύνουν τη συνεργασία και τις άμεσες επαφές μεταξύ των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών και να τους διασφαλίσουν μια κεντρική θέση στο σύνολο των διαπεριφερειακών σχέσεων. Εκτός από τη συγκρότηση μιας ΜΣΕ που έχει ήδη εγκριθεί στα πλαίσια της θεσμικής διάρθρωσης των συμφωνιών, οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των κοινωνικών συμφερόντων θα πρέπει να αναλάβουν κεντρικό και δραστήριο ρόλο, όσον αφορά την εκτέλεση των διαφόρων προγραμμάτων και δράσεων συνεργασίας, συμβάλλοντας στις αρχές της οικονομικής

και κοινωνικής συνοχής και ανταποκρινόμενες στην αναγκαιότητα μείωσης των ανισορροπιών μεταξύ των κοινωνικών τομέων και των περιφερειών. Επίσης, θα πρέπει να θεωρηθεί πρωταρχική η ενίσχυση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται κατευθείαν από τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες, με στόχο τη διευκόλυνση μιας πιο άμεσης συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων που εκπροσωπούν οι πολίτες της ΕΕ, της MERCOSUR και της Χιλής, καθιστώντας έτσι τους πολίτες πραγματικούς πρωταγωνιστές των νέων σχέσεων σύνδεσης.

Βρυξέλλες, 12 Ιουλίου 2001.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Göke FRERICHS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, που έλαβε τουλάχιστον το $\frac{1}{4}$ των ψήφων που εκφράστηκαν, απορρίφθηκε κατά την πορεία των συζητήσεων.

Σημείο 4.7

Να αντικατασταθεί από τα εξής:

«Οι χώρες της MERCOSUR είναι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων τροπικών και εύκρατων κλιμάτων. Το 1999, έγιναν ο τρίτος προμηθευτής της ΕΕ για τα ευρωπαϊκά γεωργικά προϊόντα εύκρατων ζωνών (12 % των εισαγωγών προέρχονται από τη MERCOSUR και τη Χιλή). Οι εν λόγω εισαγωγές επικεντρώνονται σε προϊόντα που καλύπτονται λίγο ή καθόλου από προστατευτικά μέτρα (οπωρολαχανικά και ελαιούχοι σπόροι). Εντούτοις, οι δείκτες παραγωγικότητας που μπορούν να αναπτύξουν ακόμη οι γεωργοί των χωρών MERCOSUR αφορούν άλλες παραγωγές της ΕΕ οι οποίες υπόκεινται σε έντονο ανταγωνισμό:

- το βόειο κρέας που αντιμετωπίζει την κρίση εμπιστοσύνης του καταναλωτή,
- τα πουλερικά που αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό στις διεθνείς αγορές,
- τα ελαιοπρωτεϊνούχα που χρειάζεται να αναπτυχθούν σε ένα πλαίσιο ευρωπαϊκής εξάρτησης έναντι των φυτικών πρωτεϊνών.

Εξάλλου, τα ενδεχόμενα κέρδη από την εξαγωγή για την ευρωπαϊκή γεωργία και τον αγροβιομηχανικό τομέα της φαίνεται πως είναι πολύ περιορισμένα στο μέτρο που ο τομέας αυτός βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη στις χώρες της MERCOSUR. Για το λόγο αυτό, το γεωργικό κεφάλαιο των σχέσεων ΕΕ-MERCOSUR είναι ευαίσθητο για την ευρωπαϊκή γεωργία. Επιπλέον, η λειτουργία και η διαχείριση της αγοράς της MERCOSUR είναι πολύ διαφορετικές από την κατάσταση που υφίσταται στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και της προσδοκίας των καταναλωτών όσον αφορά την ανιχνευσιμότητα των προϊόντων καθόλη την αλυσίδα και τον εντοπισμό της ποιότητας. Τέλος, οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ και η τήρηση των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν κατά το Γύρο της Ουρουγουάης επέτρεψαν τη σημαντική και τακτική μείωση των γεωργικών επιδοτήσεων της ΕΕ. Η εν λόγω εξέλιξη έρχεται σε αντίθεση κυρίως με την αύξηση των ενισχύσεων που παρέχονται από τις ΗΠΑ και την αύξηση των πιστωτικών εγγυήσεων κατά την εξαγωγή που παρέχονται στη γεωργία των χωρών αυτών, μέτρα που δεν υπόκεινται σε πολυμερή έλεγχο. Η ΚΓΠ οφείλει εξίσου να αντιμετωπίσει προθεσμίες και διακυβεύματα που συνδέονται με την επιτυχία της διεύρυνσης της ΕΕ και τα μελήματα υγείας. Οι συζητήσεις με τις χώρες MERCOSUR, που εντάσσονται σε μια ευρύτερη διεργασία στην οποία λαμβάνονται εξίσου υπόψη οι κοινωνικές πτυχές και τα δικαιώματα του ανθρώπου, πρέπει να λάβουν υπόψη και άλλες πτυχές εκτός των εμπορικών (υγεία, συνθήκες παραγωγής, καλή μεταχείριση των ζώων) και να αναγνωρίσει το γεωργικό και τροφικό πρότυπο της Ευρώπης. Για το λόγο αυτό, η ανάπτυξη των γεωργικών εμπορικών σχέσεων μεταξύ ΕΕ και MERCOSUR δεν πρέπει να περιορίζονται στην προβληματική και μόνο της πρόσβασης στην αγορά.»

Αιτιολογία

Η ευρωπαϊκή γεωργία αντιμετωπίζει άμεσο ανταγωνισμό από τα γεωργικά προϊόντα των χωρών της MERCOSUR που δεν υπόκεινται στους ίδιους περιορισμούς παραγωγής όσον αφορά την υγιεινότητα, το περιβάλλον και την καλή μεταχείριση των ζώων. Στο μέτρο που οι σχέσεις με τη MERCOSUR δεν αφορούν μόνο τις εμπορικές πτυχές, οι γεωργικές διαπραγματεύσεις δεν πρέπει να περιορίζονται μόνο στους εμπορικούς όρους.

Αποτελέσματα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 19, ψήφοι κατά: 43 κατά αποχές: 11.